

OUD-ROTTERDAMSCH E BUITENPLAATSEN, DOOR MR. R. BIJLSMA.

I. „HET HUIS TE CROOSWIJCK” OUDTIJDS GENAAMD „HET DUYFHUYS”.

In het midden der zestiende eeuw werden binnen Rotterdam nog verschillende boerderijen aangetroffen. Eene der grootste was het bedrijf, toebehoorende aan Claes Vrancken., gelegen aan de Kipstraat even ten westen der Goudsche Wagenstraat, dat wij omschreven vinden als: een huizinge, erf, hooiberg, schuur, met bepoting en beplanting, strekkende van uit de Rotte (d. i. Kipsloot) tot achter in de (Vest)sloot.

Behalve de „bouwnering” binnen de stad gelegen, blijkt Claes Vrancken. ook in Rubroeck landerijen te hebben bezeten.

Dit buiten de vesten gelegen bezit werd door zijn zoon Vranck Claesz. in het jaar 1574 uitgebreid, toen deze van Jacob Croesingh, heer van Benthuisen enz. wonende te Dordrecht, drie morgen lands kocht, deel uitmakende van vier morgen lands, die gelegen waren „in de woning en onder het huis te Crooswijck”, onder de jurisdictie van Rotterdam.

In 1580 werd door Vranck Claesz. de vierde morgen lands bij-aangekocht als een gerecht vierde part van „het Duyfhuys liggende in Crooswijck”.

Uit de omschrijving van den eigendom moet worden afgeleid, dat de overblijfselen van het huis te Crooswijck zelf in de aankopen begrepen waren. Hoe het zich in dezen tijd voordeed, vinden wij aangegeven op de Rotte-kaart van den landmeter Jan Potter, die ons de afbeelding van een hoog, vierkant, torenvormig gebouw te zien geeft — „een oude toren”, gelijk het reeds door den domproost Symon van der Sluys in zijne „Beschrijving der Sloten en Huizen in Schieland” was aangeduid.

Het valt zeer te betwijfelen, of de ruïne ook maar eenigszins als woning bruikbaar was en stellig is zij niet door Vranck Claesz. aangekocht met de bedoeling zich erin te vestigen. Waarschijnlijk heeft deze het huis bewoond aan de Botersloot W.z., hem aangekomen door zijn huwelijk met Fijtje Jorisdr.

De vestiging aan de Botersloot maakt het tevens verklaarbaar, dat de boerderij aan de Kipstraat overging op de zuster: Annetje Claesdr. die in 1580 de vrouw geworden was van Adriaen

Lenertz. Besemer, afkomstig uit het dorp Ouderkerk, waar de Besemers inheemsch waren.

Zoowel door Vranck Claesz. als door zijn schoonbroeder Adriaen Besemer zal de handel in producten van het boerenbedrijf naar ouden trant zijn uitgeoefend; van Adriaen Lenertz. Besemer wordt vermeld, dat hij handel dreef in koebeesten.

Reeds in 1581 kwam Vranck Claesz. te overlijden. Zijne weduwe, die met twee kinderen: Claes en Joris Vranckenz. achterbleef, hertrouwde in 1584 met Jan Leendertz. Besemer uit Ouderkerk, den broeder van haar zwager Adriaen Besemer.

Door Jan Leendertz. Besemer, die het boerenbedrijf met den handel in zuivel- en landbouwproducten voortzette en het huis zijner vrouw aan de Botersloot bleef bewonen, werd het landbezit in Crooswijck uitgebreid.

Blijkbaar is het bezit na dien meer bewoonbaar gemaakt; in eene akte van 1602 is sprake van: het huis te Crooswijck, met erf, cingel, elsenbosch, boomgaarden en landerijen „met de huysingen, barch, schuyer, pootinge ende plantinge daer op staende”; en in eene latere periode blijkt Jan Besemer te Crooswijck verblijf te hebben gehouden.

Aan dit familiebezit hebben Besemers beide stiefzonen hun eigennaam ontleend. Toen in 1599 de oudste hunner in het huwelijk trad, noemde deze zich Claes Vranckenz. Crooswijck. Crooswijck vestigde zich aan de Botersloot om het bedrijf van korenkooper uit te oefenen, en werd de stamvader van het Rotterdamse geslacht Crooswijck.

De jongere broeder Joris Vranckenz. Crooswijck bleef eveneens de landbouwproducten getrouw: als bakker vond hij te Rotterdam een bestaan. Later werd hij oprichter van een brouwerij aan Wijnhaven Nz.—Wijnstraat Zz. die den naam ontving van „de Hazewind.”

Na het overlijden van Jan Leendertz. Besemer gingen zijne rechten op het huis te Crooswijck over op zijne eenige dochter Machteld, die gehuwd was met den korenkooper Gijsbrecht Cornelisz. Elsewael. En na den dood van Machteld Jansd. Besemer ging haar eigendomsrecht over op de kinderen uit dit huwelijk.

De voogden der minderjarige kinderen met den korenkooper Hendrick Vermaet, als echtgenoot van Maria Gijsbrechtsdr. El-

sewael, benevens de Crooswijken verkochten als gemeenschappelijke eigenaren in 1634 de woning, genaamd „het Duyfhuys” of „het huis te Crooswijck” met de hooibergen, schuren, boomgaarden, grienden enz. gelegen aan de Rotte in Crooswijck onder de jurisdictie dezer stad, aan: Allard van der Duyn, brouwer in „de Roode Leeuw” te Rotterdam, voor de som van + f 13.000.

Gelijk de oude eigenaren van het huis te Crooswijck was ook de nieuwe bezitter voortgekomen uit de „landstad” Rotterdam. Over de groep, waarvan hij deel uitmaakte, kan het volgende worden medegedeeld:

Door Eewout Goossenz. van der Stock (kleinzoon van Jan Eewoutz. van der Stock, brouwer in „de Boot”) met zijn schoonbroeder Adriaen Jansz. Bijlewerff was in het jaar 1580 aangekocht de zeepziederij „de Ring” aan de Hoogstraat. In 1592 werd door Eewout van der Stock zijn aandeel in de zeepziederij en oliemolen overgedragen aan Adriaen Bijlewerff, die in hetzelfde jaar met zijn zoon Eewout Adriaensz. Bijlewerff eigenaar werd van de brouwerij „de Boot”.

In de exploitatie van zijn bedrijf „de Ring” is Adriaen Jansz. Bijlewerff waarschijnlijk bijgestaan door zijn schoonzoons, de gebroeders Maerten en Jan Allardz. van der Duyn (uit Amsterdam afkomstig).

Na den dood van Maerten van der Duyns echtgenoot Catharina Bijlewerff in het jaar 1606, werd haar aandeel in het Bijlewerff-bezit overgedragen aan haar broeder Eewout Bijlewerff.

Maerten Allardz. van der Duyn hertrouwde met eene dochter van Adriaen Lenertsz. Besemer (den reeds genoemden broeder van Jan Besemer) en vestigde zich in het oude Crooswijck-Besemerhuis aan de Kipstraat, waar hij in lateren tijd groote paardenstallen bezat en als handelaar in paarden goede zaken deed.

De zoon van Maerten van der Duyn uit het Bijlewerff-huwelijk Allard Maertensz. van der Duyn huwde met Anna Kievit, dochter van Cornelis Arentz. Kievit, brouwer in „de Roode Leeuw.” Dit brouw-bedrijf ging op Van der Duyn in eigendom over, zooals vermeld is in mijn opstel over de Kievits in Rott. Jaarb. 1913.

Door Allard van der Duyn werden de bezittingen in Crooswijck aangekocht met de bedoeling er een buitenverblijf op te stichten. In zijne „Beschrijving van Schieland” deelt Jacob Loys mede, dat het huis geheel werd „vernieuwt ende seer heerlijk

vertimmert ende vergroot met schoone opgemetselde graften en schoone plantagiën, met seer schoone hoven en tuynen verciert, ende noch met eenige perceelen van landerijen vermeerdert."

In 1696 werd de hofstede — gelijk destijds de benaming was, waarmede ook een buitenplaats placht te worden aangeduid — door de erfgenamen van Mr. Cornelis Allardszoon van der Duyn verkocht aan Mr. Eeuwout Prins. In de verkoopsvoorwaarden wordt het bezit omschreven als: een welgelegen en zeer gemakelijke hofstede, van ouds genaamd „het Duyfhuys ofte het huis te Crooswijck", met een schoon woonhuis, stal en koets-huis, schuur, hooiberg, tuin, boomgaard, grienden, singels en lanen.

Van Mr. Eeuwout Prins kwam het huis door erfgenaamschap aan zijn zwager Mr. Adriaen Deynoot, koopman, burgemeester en vroedschap van Rotterdam † 1744.

Mr. Adriaen Deynoot had tot erfgenaam zijne dochter: vrouwe Kenau Deynoot, gehuwd met Abraham Gevers, burgemeester en vroedschap van Rotterdam, in 1780 op het huis te Crooswijck overleden.

Onder diens eigenaarschap werden aan den hek-ingang de geslachtswapens Gevers en Deynoot aangebracht, gelijk te zien is op de teekeningen, door Kortebrant in 1747 van het huis gemaakt en thans berustende in de collectie Roterodamum illustratium op het Gemeente-Archief.

II. HET HUIS „HET PARADIJS" EN DE HOFSTEDE „HET PARADIJS" IN RUBROECK.

In het begin der zeventiende eeuw was te Rotterdam in het huis gelegen aan de Hoogstraat Zz. - hoek Korenmarktsteeg Wz. de zaak gevestigd van Huybrecht Barentz., een koopman-winkelier in grutterswaren, peulvruchten, vette-waren enz. Het huis droeg den naam „het Paradijs" en was in 1598 door Huybrecht Barentsz. gekocht van Willem Hugenz. (van Vredenburg), hem in zwagerschap bestaande, daar beide gehuwd waren met dochters van een Willem Clementz. (Boelen).

Behalve zijn winkel- en woonhuis „het Paradijs" bezat Huybrecht Barentsz. nog een tweede huis op goeden stand aan de Hoogstraat, waar vroeger zijn zaak gevestigd was geweest.

Blijkbaar is het den man in zaken fortuinlijk gegaan. De produc-

ten, in welke hij handel dreef, waren destijds zeer veel gevraagde voedingsmiddelen en werden vooral als victualie voor de scheepelingen in groote hoeveelheden ingeslagen; ongetwijfeld is Huybrecht Barentsz. te Rotterdam een van de voornaamste leveranciers dezer waren geweest; tallooze malen wordt in de boedelinventarissen melding gemaakt van huishoudelijke schulden wegens bij Hubrecht Barendsz. gehaalde „waren” of „scheepskost” als: grutten, boekweitmeel, erwten, boonen, gerst, zout, stokvisch, kaarsen, talk, zeep enz.; en speciaal nog wordt hij vermeld als een der principaalste „uitslijters van zout”; ook vinden wij hem genoemd wegens leverantiën voor de oorlogschepen van de Admiraliteit op de Maze.

Van zijn gegoedheid getuigt de aankoop, vermeld in zijn testament van het jaar 1609, waaruit wij vernemen, dat een deel van zijn vermogen belegd is in eene pachthoeve, gelegen in Oud-Beijerland, groot 27 morgens land, nader omschreven als: „een huis, schuur, hooiberg, plantagiën, grachten, cingelen, lanen, boomgaarden en lanen”. In stukken van lateren tijd wordt deze hofstede aangeduid met den naam „de Hoogewerff” en de gevolgtrekking ligt dus voor de hand, dat Huybrecht Barentsz. den door hem aangenomen eigennaam Hoogewerff — dezen typischen hofstede-naam — aan zijn grondbezit ontleend heeft.

In het jaar 1609 hadden er groote veranderingen plaats in Huybrecht Barentsz. Hoogewerffs levenswijze. Hij verliet het winkelhuis „het Paradijs” en vestigde zich aan de Delftschevaart O.z. in een huis, dat bij giftbrief van 20 Mei 1609 zijn eigendom was geworden, en dat nu eveneens den naam „het Paradijs” ontving.

Korten tijd slechts was hij aan de Delftschevaart woonachtig, toen zijne echtgenoot kwam te overlijden. Aangezien er uit het huwelijk geen kinderen waren, had Gerrytje Willemsd. Boelen de beide huizen aan de Hoogstraat aan de kinderen van haar zuster (de huisvrouw van Willem Hugenz.) vermaakt, terwijl Hoogewerff in het bezit bleef van het Delftsche-Vaarhuis „het Paradijs” en de hofstede in Oud-Beijerland.

Aan zijn weduwnaarsstaat kwam spoedig een einde, want reeds in Mei 1611 trad Huybrecht Barentz. Hoogewerff in het huwelijk met Willempje Symonsdr. Couwael, eenig kind van wijlen vroedschap Symon Pieterz. Couwael den Oude en Margriet

Cornelisdr. Kievit.

Uit dit huwelijk werden twee zonen geboren, die naar hunne grootvaders de namen Barend (Bernard) en Symon ontvingen; Symon zou zich later — zooals te Rotterdam zeer dikwijls geschiedde, indien iemand vernoemd was naar den grootvader van moederszijde en deze een bekenden geslachtsnaam droeg — met den eigennaam van zijn grootvader: Symon Huybrechtz. Couwael noemen.

In 1617 ging Hoogewerff over tot een belangrijken aankoop. In Rubroeck aan den Crooswijkschenweg O.z., juist waar deze den hoek maakt, lagen uitgestrekte Couwael-bezittingen; dicht bij deze bezittingen, tusschen de hofstede „de 3 Hoorntjes” van Ysbrant Arentz. brouwer in „de 3 Hoorntjes”, en de hofstede „het Lam” van Guillaume de Lohierville, brouwer in „het Lam” was aan den Crooswijkschenweg N.z. eene pachthoeve gelegen, die eigendom was van het Ambacht Berckel; deze woning werd met circa 25 morgens land door Hoogewerff aangekocht voor een koopsom van f 15.500; de hofstede kreeg — gelijk uit stukken van lateren tijd blijkt — den naam van: „het Paradijs”.

Met zijn gezin is Huybrecht Hoogewerff het huis „het Paradijs” aan de Delftsche Vaart O.z. blijven bewonen. Het schijnt aanemelijk, dat hij voornamelijk omgang heeft gehad met de familie-groepen, waartoe hij door zijn huwelijk in nadere betrekking was gekomen; deze kring bestond uit de vermogende Rotterdammers, die in dezen tijd tot het Roomsch-Katholieke geloof terug beginnen te keeren — eene beweging, die aanvankelijk geleid werd door Ysbrant Arentsz. brouwer in „de 3 Hoorntjes”, (gehuwd met Geertruyd Pietersdr. Couwael), en waarin ook de familie van Hoogewerff's schoonmoeder: de groep Kievit-Diert-Van Zoelen betrokken schijnt te zijn geweest.

In zijne laatste levensjaren kocht Hoogewerff nog twee huizen in Rotterdam aan; in 1631 werd hij eigenaar van het huis ten zuiden van zijn woonhuis „het Paradijs” gelegen, dat bewoond was geweest door zijne vrouws-nicht en Roomsche geloofsge-noote Catrijn Fransdr. Kievit weduwe Dirk Janz. Diert en den naam had gekregen van „het Vergulde Serpent”; en in 1634 werd hij eigenaar van het huis aan den Oppert W.z., dat aan de Roomsch-Katholieken tot plaats van samenkomst diende, en later tot hun kerkgebouw zou worden verbouwd.

Na Hoogewerffs overlijden werd in 1643 door zijne weduwe Willempje Symondr. Couwael het huis naast „het Serpent” bij aangekocht.

Al de hier genoemde Hoogewerff-eigendommen, benevens het geërfde Couwael-bezit, kwamen na enkele jaren in één hand. Hoogewerffs zoon Mr. Symon Huybrechtz. Couwael was in 1641 overleden, uit zijn huwelijk met Helena Verzijden (dochter van Vroedschap Jan Dirxz. Versijden en Dirckje Jaspersdr. van Zoelen ¹⁾) een dochttertje van enkele jaren: Margaretha nalatend.

Reeds in 1652 kwam ook Margaretha Couwael te overlijden; als wees had zij al haar bezit vermaakt aan haar oom, den Roomschen geestelijke Bernardus Huybrechtz. Hoogewerff.

Op dusdanige wijze werd de Eerwaarde Heer Bernardus Hoogewerff eigenaar van al de Hoogewerff-Couwaelbezittingen, waaronder het huizen-complex aan de Delftsche Vaart O.z., het Kerkhuis aan Oppert W.z., de hofstede „het Paradijs”, benevens de dichtbij gelegen voormalige Couwael-eigendom aan den Crooswijkschen weg.

Door Hoogewerff werd onmiddellijk daarop het Oppert-Kerkhuis in eigendom overgedragen aan zijne geloofsgenoote Vrouwe Margaretha van Melissant, weduwe Johan Nobelaer, heer van Kerkwerve enz.

Het oude Couwael-bezit aan den Crooswijkschen weg, omschreven als: woning met huis, hooiberg, schuur, boomgaard, tuin, plantagiën en landerijen, werd verkocht aan Nicolaes Arckenbout, brouwer in „de Posthoorn”, die het tot een buitenverblijf inrichtte, dat onder den naam „het Paradijs” tot het jaar 1754 in bezit der familie Arckenbout bleef.

In het huis „Het Paradijs” aan de Delftsche Vaart, bleef Hoogewerff wonen; het huizen-complex kreeg uitbreiding door aankoop van een viertal nabijgelegen huisjes, die aan enkele „klopjes” in gebruik werden gegeven.

Nog slechts korten tijd is Bernardus Hoogewerff voor zijn geloof werkzaam kunnen zijn. Hij overleed op 14 October 1653 in

1) Jan Dirxz. Versijden † 1652, Secretaris-rentmeester van het Hoogheemraadschap Schieland en brouwer in „de drie Ringen” wordt cousin genoemd van Huybrecht Barentz. Hoogewerff. — Versijden was een zoon van den kleermaker Dirck Janz. Versijden.

zijn woonhuis „Het Paradijs” aan de Delftsche Vaart, na enkele dagen voor zijn dood over zijn eigendommen te hebben beschikt. (Testament notaris Roose 12 Oct. 1653).

Volgens deze uiterste wilsbeschikking kwamen zijne bezittingen voor het meerendeel aan Roomsche verwanten: o.a. werd de pachthoeve „het Paradijs” toegewezen aan Mr. Johan Jaspersz. Versijden en Judith Jacobsdr. Bontenosch van Pallas — kleinkinderen van Jan Dirxz. Versijden.

Van de Versijden-familie ging in 1721 de hofstede — thans onder den naam „Het Hooge Paradijs” — door verkoop over op den bloedverwant en geloofsgenoot Mr. Theodorus Diert te 's Gravenhage; diens erfgenamen verkochten in 1753 de pacht-hoeve aan Vrouwe Catharina van Zoelen weduwe Mr. Cornelis Groeninx, heer van Ridderkerk, die in Rubroeck aan den Crooswijkschen weg N.z., reeds eigendommen bezat.

III. „HET LAM” EN „DE BOOT.”

In den aanvang der zeventiende eeuw behoorden twee der aan den Crooswijkschen weg Nz. gelegen hofsteden respectievelijk aan Guillaume Matthijsz. de Lohierville, brouwer in „het Lam” en aan Eeuwout Adriaenz. Bijlewerff, brouwer in „de Boot”.

De eigendom van de Bijlewerff-hofstede en van de brouwerij „de Boot” ging over op Bijlewerffs schoonzoon Pieter Christiaenz. Prins, brouwer in „de Olifant”; de hofstede werd een Prins-buitenverblijf, dat tot in het begin der achttiende eeuw aan de familie bleef. In 1719 werd de buitenplaats aangekocht door Jacob Senserff, koopman te Rotterdam. 1)

De hofstede van den brouwer in „het Lam” kwam door erfgenaamschap aan Marinus Groeninx, aangehuwd kleinzoon van Guillaume de Lohierville, die tevens eigenaar werd van de brouwerij „het Lam”. De hofstede-buitenplaats ging van Marinus Groeninx over op zijn zoon Aegidius Groeninx, burgemeester en vroedschap van Rotterdam, † 1690, en kwam daarna in eigendom aan diens zoon Mr. Cornelis Groeninx, heer van Ridderkerk, die door zijne echtgenote Catharina van Zoelen (dochter van mr. Otto van Zoelen) tevens bezitter werd van het huis „ten Donck” onder Ridderkerk.

1) Jacob Senserff was een zoon van den schipper ter koopvaardij Wouter Jacobz. Senserff.

Het Groeninx-bezit „het Lam” werd door Vrouwe Catharina van Zoelen, weduwe Mr. Cornelis Groeninx, heer van Ridderkerk, in de jaren 1753 en 1754 vergroot door aankoop van de hofstede „Het hooge Paradijs” en de Senserff-buitenplaats „de Boot”.

De kleinzoon van Mr. Cornelis Groeninx en Catharina van Zoelen: Mr. Cornelis Groeninx van Zoelen, heer van Ridderkerk, verkocht in 1770 het Lam—Boot-bezit, dat dan omschreven wordt als: een hofstede, bestaande in een huis, stallingen en koetshuis, met de tuinen en boomgaarden — zijnde tevoren geweest twee separate buitenplaatsen genaamd „het Lam” en „de Boot” en nu aan elkander gevoegd —, gelegen in Rubroeck binnen Crooswijck onder de jurisdictie der stad Rotterdam.

De ligging en protocolnummering der verschillende hier genoemde bezittingen aan den Crooswijckschen weg Nz. (thans: Laan van Wandeloord) was van West naar Oost als volgt:

No. 97. De Drie Hoorntjes.

No. 96. Het Hooge Paradijs.

No. 95/94. Het Lam.

No. 93. De Boot. ¹⁾

No. 92. Het Paradijs (hoek Crooswijkscheweg O.z.)

IV. HET HUIS „JERUSALEM” ONDER KRALINGEN.

In mijne bijdrage over „Een oudrotterdamsch Agrariërsge-slacht” (Rott. Jaarb. Jg. X) is melding gemaakt van de talrijke betrekkingen, die in de zestiende eeuw bestonden tusschen de Van Zoelens en de heerlijkheid Kralingen, in welk ambacht de leden van dit geslacht verschillende landerijen bezaten. Een dergelijk grondbezit troffen wij ook aan bij vroedschap Willem Jansz. van Melissant, die als kleinzoon van Jan Gijsbrechtsz. van Zoelen perceelen land in Kralingen geërfd had.

Door Van Melissant werd dit bezit met enkele aankopen uitgebreid. Als de belangrijkste daarvan kan de aankoop gelden van het land aan den 's Gravenweg, waarop de buitenplaats zou

1) Op de kaart van Schieland, door Stampioen in 1651—1653 geteekend, staat de Bijlewerff-Prinshofstede aangeduid als „Sonsij.” Het is mij niet bekend, wat van dezen naam die nog in de 18de eeuw naast „de Boot” voorkomt, de beteekenis kan wezen.

worden gesticht, die onder den naam „Jerusalem” tot in onze dagen toe bekend is gebleven.

Van het terrein, zooals dit vóór den bouw zich voordeed, bezitten wij eene nauwkeurige afteekening en omschrijving, dank zij de omstandigheid dat de rechtsvoorganger van Van Melissant het Heilige-Geesthuis te Rotterdam was, van welke stichting het archief in goeden staat is bewaard gebleven. Het Landkaartboek van de landen aan dat huis behoorende, in de jaren 1571 en 1572 door den landmeter Jan Potter opgemeten en in kaart gebracht, geeft de door Van Melissant aangekochte perceelen, met eene duidelijke omschrijving ter verklaring. Gelijke omschrijving komt ten overvloede voor in den H.-Geesthuis-blaf-ferd van 1590 en de Rekening over het boekjaar 1601/2, in welk jaar de perceelen in publieke veiling op 26 Maart 1602 aan Van Melissant verkocht werden.

Kaart en omschrijving zijn vooral merkwaardig, omdat zij aangeven, dat er onderscheid moet gemaakt worden tusschen 's-Gravenweg en Oude Dijk: de eerste liep ten zuiden van den Oude Dijk, terwijl deze de ondergrond was, waarop de hofsteden langs den 's-Gravenweg gebouwd waren.

De omschrijving der perceelen luidde: een gedeelte van den 's-Gravenweg, den Rijstuin met den Ouden Dijk, de portie van de Waal, benevens drie kampen lands, die zich noordwaarts uitstrekten tot de bocht van de Kralingsche Lange Kade toe. (Deze kampen lands maken thans deel uit van de Kralingsche Plas).

Oude dijk en Rijstuin werden door Van Melissant voor den aanleg der buitenplaats bestemd. Met den bouw van het huis moet spoedig een aanvang zijn gemaakt: op de kaart van Schie-land toch, door Floris Balthasarz. in de jaren 1609—1611 ver-vaardigd, staat het huis „Jerusalem” met name aangegeven. Van Melissant, die in 1609 kwam te overlijden heeft dus de voltooiing ervan nog mogen beleven.

„Jerusalem” is wel de eerste voor buitenverblijf bestemde „hof- stede” geweest, in de omgeving van Rotterdam door een Rotter- damsche poorter gebouwd.

Over den bouwtrant van het huis worden wij ingelicht door eene afbeelding van Kortebrants hand, die ons een aanzienlijk gebouw in Hollandsche Renaissance te zien geeft.

De vraag wat Van Melissant mag bewogen hebben zijn hof-

stede „Jeruzalem” te doopen, is bezwaarlijk op te lossen. Het meest voor de hand ligt, dat de naam gekozen is in verband met dien van de nabijgelegen buurt en herberg „Jaffa”, benaming die reeds in het midden der zestiende eeuw voorkomt; maar eene andere oplossing zou gevonden kunnen worden in het avontuur uit Van Melissants jonkmansjaren: zijne bevrijding uit Turksche gevangenschap, die hem wellicht in aanraking heeft gebracht met de Heilige Stad, waaraan hij door deze naamgeving de herinnering heeft willen vastleggen.

Van Willem Janz. van Melissant ging het huis over op zijn zoon Mr. Dirck van Melissant, die er geregeld verblijf blijkt te hebben gehouden en het landbezit in Kralingen belangrijk heeft uitgebreid.

In het testament, door Mr. Dirck van Melissant, ambachtsheer van Uytwijck en in Melissant, kort voor zijn dood—in Juli 1621—te zijnen huize in den Oppert gemaakt, werden „het huis, hofstede, boomgaarden en landen liggende in den Ambachte van Kralingen aan den Ouden Dijk, genaamd „Jerusalem”, groot omtrent 36 morgen lands” vermaakt aan zijne echtgenoot Juffrouwe Liedewyna Muys¹⁾ en zijne dochter Margaretha.

Margaretha van Melissant, vrouwe van Uytwijck huwde in 1626 te Rotterdam met Johan Nobelaer, Heer in Grijsort, woneude te 's-Gravenhage²⁾. Kinderen uit dit huwelijk geboren, werden te Rotterdam Roomsch-Katholiek gedoopt.

Aan het geslacht Nobelaer bleef het huis „Jerusalem” tot het jaar 1685, toen het door verkoop in andere handen overging.

1) Zij was een dochter van den haringreeder Allard Anthonisz. Muys van Holy, vroedschap van Rotterdam, in 1572 uitgeweken. (Verg. Rott. Regeeringsgeslachten in Rott. Jaarb. Jg. 9.)

2) Verg. Taxandria 1900 pg. 131. Grijsort omvatte Oude- en Nieuwe Tonge: De term „heer in . . .” wil zeggen: aandeelhebbende in de heerlijkheid.

DE ROTTERDAMSCH E VROEDSCHAPPEN EN HUN BEDRIJF, 1588—1648, DOOR MR. R. BIJLSMA.

De periode gelegen tusschen de nationaal-historisch vermaarde jaren 1588—1648 beteekent voor Rotterdam het tijdperk van opkomst der koopvaardijstad, van toenemend bedrijfsleven en snellen groei, die tegen het midden der zeventiende eeuw tot vollen omvang gekomen waren.

De mannen, die in deze jaren het bestuur over onze stad hebben gevoerd, zijn bij name bekend, sedert in 1892 de Rotterdamsche Archivaris J. H. W. Unger als Deel I der Bronnen-serie „De Regeering van Rotterdam” publiceerde. Verder dan de namen strekt evenwel ten opzichte van velen hunner onze kennis niet. Ten einde deze kennis aan te vullen, worden hier enkele gegevens geboden, die het bedrijf en de maatschappelijke positie onzer stadsbestuurders doen kennen, en den kring aangeven, waartoe zij behoord hebben.

Honderd-drie-en-twintig Vroedschappen hebben in de jaren 1588—1648 zitting gehad; zij worden hier besproken in volgorde van het jaar van benoeming. Eene eerste afdeeling geeft de 70 Vroedschappen uit de periode 1588—1618; de tweede vangt aan met de Vroedschap, gelijk deze na het ingrijpen van Prins Maurits op het kussen kwam, en gaat door tot het Vredesjaar 1648. De jaartallen achter de namen geven den zittingsduur aan volgens het kalenderjaar.

Bij het stellen van dit overzicht werd niet genealogische volledigheid, maar sociaal-historische karakteriseering met behulp van genealogische gegevens beöogd; vermelding van huwelijken werd dan ook bij de maatschappelijk of politiek minder op den voorgrond tredende personen, of wanneer de huisvrouw slechts onder patronymicum bekend was, veelal achterwege gelaten.

Zoowel van critische aantekeningen als van aanhaling der bewijsstukken heb ik gemeend mij te moeten onthouden, daar deze in een jaarboekje te veel plaats zouden vergen.

1588—1618.

Aan het einde van het regeeringsjaar 1588, op 1 Mei 1589, bestond het College van Vroedschappen uit de onder nos. 1—31 genoemden; gezamenlijk geven zij een beeld van de verscheiden-

heid der bedrijven, waarop Rotterdams welvaren destijds gevestigd was.

De landstadbedrijven — zuivel- en graanhandel, bierbrouwerij en olieslagerij — vinden wij evenzeer vertegenwoordigd als de neringen der waterstad: haringrederij, koopvaardij, scheepsbouw, zeilmakerij; ook aan de draperie is voldoende plaats gegeven.

Tijdens de periode van opkomst der Rotterdamsche koopvaardij, wanneer het aandeel van den koopman, den handelaar op Westen en Oosten, in het stedelijk bedrijfsleven gestadig toeneemt, blijft toch het kooplieden-aantal in het stadsbestuur beperkt, en wordt er niet te kort gedaan aan de verschillende andere bedrijven.

De 39 Vroedschappen in de jaren 1588—1618 benoemd, staan vermeld onder nos. 32—70; op ééne uitzondering na waren zij geboren (althans getogen) Rotterdammers en Hollanders; slechts no. 45 was van Zuid-Nederlandsche afkomst.

1. Huybrecht Pietersz. Sloot 1557-†1592
bezitter boerderij aan de Kipstraat, handelaar in zuivelproducten enz.
2. Jacob Claesz. Jonckman 1567-†1601
drapenier.
3. Dirck Jansz. van Coelen 1568-†1602
lakenkooper.
4. Sebastiaen Robrechtsz. 1572-†1590
N.B. door zijn zoons wordt de naam: Winter aangenomen.
bezitter boerderij aan de Westewagenstraat, handelaar in
landbouw- en zuivelproducten, olieslager,
gehuwd met:
1°. N. Na Adriaensdr. Winter.
2°. Adriaentje Jansdr. de Leest, weduwe Vroedschap Olivier Jansz. [van Domsvelt] alias „Jesusgen-crasser.”
5. Cornelis Pietersz. Vroesen 1572-1618
canefassier.
Baljuw en Dijkgraaf van Schieland 1601-1619.
afkomstig uit Gouda (Vroesen regeeringsgeslacht aldaar),
gehuwd met: Maritge, dochter van Vroedschap Adriaen Robrechtsz. van Helmduynen, zuivelkooper.
6. Hendrick Cornelisz. Dorrenboom 1573-†1592

- scheepstimmerman.
7. Pieter Jansz. du Bien 1573-†1592
aanvankelijk brouwer; later koopman (haring, graan, wijn).
zoon van: Jan Melisz.
gehuwd met: Caterina Cornelisdr. van Vlooswijck, zuster
van Vroedschap Gerryt Cornelisz. van Vlooswijck, brouwer
en Baljuw-Dijkgraaf van Schieland. (verg. n°. 29)
Broeder van Pieter Jansz. du Bien was:
Vroedschap Jacob Jansz. van Mastenbroeck, hout- en ha-
ringkooper, in 1572 uitgeweken met de Spaansche troepen.
 8. Adriaen Hugenz. Beyer 1573-†1594
bakker.
 9. Symon Pieterz. Couwael de Oude 1573-†1598
grondbezitter.
zoon van: Pieter Dircxz. Couwael, lakenverwerenbrouwer.
gehuwd met: Margriet, dochter van Cornelis Pieterz. Kievit,
drapenier.
 10. Pieter Fransz. Halling 1574-†1597
canefassier.
zoon van: Frans Jansz. Halling (afkomstig uit Dordrecht)
× Maritje Jansdr.
 11. Dr. Willem Adriaensz. van Goedereede
1575-†1599
geneesheer, brouwer in „het Lam”, taander-haringreeder.
afkomstig uit Goedereede.
gehuwd met:
1°. Hadewij, dochter van Adriaen Dircxz. Wittert, stierman-
haringreeder op Delfshaven.
2°. Ingetje, dochter van Govert Pietersz. du Bois, taander-
haringreeder.
 12. Esaias Arentsz. de Lint 1575-1602
aanvankelijk glasmaker; later brouwer in „de Lindeboom”
en Ontvanger der Gemeenelandsmiddelen van Holland voor
het Comptoir Rotterdam.
uitgeweken wegens faillissement.
geboortig van Den Briel.
 13. Gijsbrecht Adriaensz. Tromper . 1575-†1613
olieslager, grondbezitter, haringreeder.
zoon van: Vroedschap Adriaen Jacobsz. Tromper × Katri-

- na Jansdr. van Zoelen.
 gehuwd met: Maritge, dochter van Eland Pietersz. [van der
 Mij], stierman ter haringvisscherij.
14. Vranck Vrancken. van Beest van Heemskerck
 1578-†1602
 koopman (hout, bouwmaterialen, zout enz.).
 uit Haarlem naar Rotterdam gekomen.
 zoon van: Mr. Vranck Dirckz. van Beest van Heemskerck
 te Delft.
15. Willem Jansz. van Melissant . . . 1579-†1609
 grondbezitter.
 zoon van: Jan Willemsz. van Melissant, grondbezitter ×
 Margriet Jansdr. van Zoelen.
 gehuwd met: Margaretha van Nuysenburch, wonende te
 Haarlem, dochter van Dirck Jansz. v. Nuysenburch, Raad
 van Dordrecht.
16. Pieter Claesz. van der Horst . . . 1580-†1604
 koopman (?)
 zoon van: Claes Mathijsz. [v. d. Horst].
17. Cornelis Jansz. Pyck 1580-†1594
 lakenverwer.
 afkomstig uit Gorinchem.
 gehuwd met: Catelijntje Mathijsdr. van Est (afkomstig uit
 Gorinchem).
18. Arent Jacobsz. Hasendonck . . . 1580-†1601
 grondbezitter, handelaar in zuivel- en landbouwproducten.
19. Fop Pietersz. van der Meyden . . . 1580-†1616
 aanvankelijk kaaskooper; later koopman (haring, wijn) en
 taander-haringreeder ¹⁾.
 gehuwd met:
 1°. Grietje, dochter van Willem Adriaensz. Winter, bakker
 2°. Maritge, dochter van Vroedschap Leendert Jacobsz.
 Schilperoort, haringkooper, taander-haringreeder.
20. Jan Jaspersz. van Goutvelt . . . 1580-†1607
 lakenverwer.

1) Als typisch Rotterdamsch koopman uit deze periode is Van der Meyden
 door mij besproken in een artikel, opgenomen Nieuwe Rotterdamsche Courant
 9 Dec. 1911.

21. Christiaen Willemsz. van Cleyburch 1580-† 1604
grondbezitter, handelaar in vee, turf enz.
Baljuw en Dijkgraaf van Schieland 1586—1598.
afkomstig uit Den Briel.
gehuwd met:
1°. Annetje, dochter van Cornelis Pietersz. Kievit, drapenier.
2°. Grietje, dochter van Huybrecht [van der Meer], grondbe-
zitter- handelaar in landbouwproducten.
22. Willem Jansz. [van der Aa] 1580-† 1613
lakenkooper.
zoon van: Jan Vrancken. drapenier-lakenkooper.
gehuwd met:
1°. Meynsge, dochter van Cornelis Pietersz. Kievit, drapenier.
2°. Adriaentje, dochter van Adriaen Dircxz. Wittert, stier-
man-haringreeder op Delfshaven.
3°. Willempge, dochter van Vroedschap Pieter Fransz.
Halling. (zie no. 11).
23. Cornelis Cornelisz. Onbeschaamde. 1585-† 1615.
zuivelkooper.
zoon van Cornelis Pietersz. alias Onbeschaamde, timmerman.
24. Willem Hugensz. [van Vredenburg] 1586-† 1618.
aanvankelijk kuiper; daarna koopman (haring, visch, zout
enz.) -haringreeder.
zoon van: Huych Gerritz. × Beatrix Willemsdr.
gehuwd met: Maritge, dochter van Willem Clementsz.
[Boelen].
25. Nicolaes Jansz. Vergoes 1587-† 1603.
chirurgijn.
26. Boudewijn Willemsz. van Muylwijck
1587-† 1625.
Baljuw van Rotterdam 1594—1622.
zoon van: Vroedschap Willem Cornelisz. van Muylwijck,
lakenkooper-drapenier.
kleinzoon van Cornelis Mathijsz. van Muylwijck (uit Gorin-
chem naar R. gekomen?)
gehuwd met: Aefge, dochter van Joris Baltenz. de Gruter,
brouwer.
27. Jacob Janz. Roos. 1587-† 1610
lakenkooper.

- zoon van: Vroedschap Jan Jacobz. Roos, lakenkooper-dra-
penier × Catharina Goossensdr. Groenhout.
gehuwd met: Maria Jansdr. Verschoor.
28. Reyer Arentsz. 1587-† 1606.
NB. zijne kinderen noemen zich: B i s c o p.
brouwer in „den Olyphant”; Ontvanger-generaal van de
Admiraliteit op de Maze.
zoon van: Arent Ysbrantsz., bakker in „den Olyphant”.
gehuwd met:
1°. Elisabeth, dochter van Willem Pietersz. Biscop, kamer-
bewaarder ten Raadhuize.
2°. Laurentia van Baerle, wonende te Breda.
3°. Elisabeth Pietersdr. Halling, weduwe van Cornelis
Adriaenz. Wittert, haringreeder.
29. Barthout Gerrytz. van Vlooswijck 1589-1608
brouwer in „de Roode Leeuw”.
zoon van: Vroedschap Gerryt Cornelisz. van Vlooswijck,
brouwer, Baljuw-Dijkgraaf van Schieland.
kleinzoon van: Cornelis Gerrytz. (uit Woerden naar R.
gekomen).
gehuwd met: Margaretha, dochter van Mr. Cornelis de
Coninck, wonende te Delft.
30. Adriaen Claesz. van der Aa 1589-† 1602
brouwer in „het Hart”.
zoon van: Claes Willemsz. v. d. Aa, goudsmid.
gehuwd met: Katrijn, dochter van Hendrick Cornelisz.,
brouwer in „het Hart”.
31. Pieter Adriaenz. van Walenburch 1589-1618
koopman (haring, enz.)
zoon van: Adriaen Pietersz. [van Walenburch] × Hille-
gond, dochter van Vroedschap Cornelis Hugenz. [Besemer],
haringkooper.
gehuwd met: Maria, dochter van Pieter Jacobsz. van Va-
rick, brouwer te Delft.
32. Gerryt Claesz. den Bout 1589-1601
korenkooper.
Baljuw-Dijkgraaf van Schieland 1598-1601.
wegens verloop van zaken sedert 1601 niet meer ter ver-

- gadering opgeroepen.
afkomstig van Delfshaven.
gehuwd met: Claesge, dochter van Vroedschap Claes Cornelisz. van Driel, korenkooper.
33. Clement Adriaensz. van Stolck 1591-† 1601
koopman (haring, enz.) - haringreeder.
afkomstig van Delfshaven.
gehuwd met: Geertje, dochter van Cornelis Elandsz. [van der Mij] taander-haringreeder.
34. Pieter Lenertsz. Busch 1592-† 1606
koopman.
afkomstig van Delft.
gehuwd met: Trijntje Hendrixdr., dochter van Hillegond Pietersdr. weduwe Hendrick Jansz. Couckebacker, waardin in „de Harde Bollen”.
35. Holland Pietersz. Pols 1593-† 1616
drapenier (?)
36. Hendrick Willemsz. van Minnebeeck 1593-† 1597
drapenier (?)
37. Adriaen Reymbrantsz. Brouwer 1597-† 1620
brouwer in „de 3 Ringen”.
zoon van: Reymbrandt Pietersz., drapenier.
gehuwd met: Hillegond Jansdr. de Wit, dochter van: Cornelia Joostendr. van Bijlenburch, weduwe Jan Dircxz. de Wit, brouwster in „de 3 Ringen”.
38. Gysbrecht Gerrytsz. 1597-† 1606
schoenmaker-leerlooijer.
afkomstig uit Schiedam.
39. Cornelis Vrancken. Souburch 1597-† 1604
zuivelkooper.
40. Eeuwout Adriaensz. Bijlewerff 1602-1618
brouwer in „de Boot”; Ontvanger der Gemeenelandsmid-
delen van Holland voor het Comptoir Rotterdam 1602-1637.
zoon van: Adriaen Jansz. Bijlewerff, olieslager-zeepzieder in
„de Ring” × Maritge Goossendr. van der Stock.
kleinzoon van: Vroedschap Jan Melisz. Bijlewerff, scheeps-
timmerman.
gehuwd met: Margriet van Bancken (uit Amsterdam?)
41. Eland Cornelisz. [van der My] 1602-† 1602

haringkooper-koopman.

zoon van: Cornelis Elandsz., taander-haringreeder,
gehuwd met:

1°. Beatrijs, dochter van Vroedschap Willem Hugenz. [van
Vredenburg]. (zie n°. 24)

2°. Trijntje, dochter van Otto Joostenz. van Zoelen, koren-
kooper; rentmeester der Heerlijkheid Kralingen.

42. Cornelis Cornelisz. Jongeneel 1603-† 1632
aanvankelijk zeilmaker; later: koopman (haring, visch enz.)
zoon van: Cornelis Willemsz. alias Jongeneel.

stiefzoon van: Vroedschap Jacob Jansz. van Mastenbroeck
(zie bij n°. 7).

43. Jan Jacobsz. Musch 1603-† 1610
koopman (haring enz.)

afkomstig uit Den Briel.

gehuwd met: Marytje Cornelisdr., dochter van Soetje Ja-
cobsdr. Foy weduwe Cornelis Claesz., koopvrouw in visch-
want.

44. Huych Henricxz. 1604-† 1609
lakenkooper.

45. Guillaume Schaelckens 1604-† 1615
zijdelakenkooper.

afkomstig uit Mechelen.

als weduwnaar gehuwd met: Anna Adriaensdr. Wittert,
weduwe Eeuwout Willemsz. [Prins], stierman-haringreeder.

46. Cornelis Claesz. van Driel 1604-† 1636
koopman.

zoon van: Vroedschap Claes Cornelisz. van Driel, koren-
kooper.

gehuwd met: Jannetje, dochter van Jan Willemsz. Thooft,
kapitein bij de Admiraliteit op de Maze.

47. Jan Gillisz. van Hall 1605-1618
korenkooper; Contra-rolleur der Convoyen en Licenten.

48. Mathijs Claesz. van der Horst 1607-† 1614
broeder van: Vroedschap Pieter Claesz. van der Horst (zie
n°. 16).

49. Pieter Dircxz. Karre 1607-1618
aanvankelijk touwslager (in compagnie met zijn schoonva-
der Lenert Hendricxz. Saij); later Equipagemeester der Ad-

miraliteit op de Maze.

zoon van: Dirck Pietersz. Pesser.

kleinzoon van: Vroedschap Pieter Symonsz. Pesser × Anna Pietersdr. Karre.

Gehuwd met:

1°. Trijntje Leendertsdr. Say.

2°. Godela van den Berg, weduwe Johan Veerssen rentmeester te Sint-Maertensdijck.

50. Christiaen Pietersz. Prins. 1607-† 1615
touwslager, haringreeder.

zoon van: Pieter Kerssen [Prins] stierman ter haringvisscherij;
en stiefzoon van: Symon Hendricxz. van Neck, touwslager.

Gehuwd met: Annetje, dochter van Vroedschap Jan Pietersz.
Kievit, drapenier-lakenverwer.

51. Adriaen Cornelisz. van der Mij 1608-† 1610
N.B. ook genoemd: Adriaen Cornelisz. Visch (naar zijn

grootvader van moederszijde).

haringkooper.

zoon van: Cornelis Elandsz. [van der Mij] taander-haringreeder × Aeltje Adriaensdr. Visch.

gehuwd met:

1°. Pleuntje Jansdr.

2°. Meynsge Huybrechtsdr. weduwe Quiryne Michielsz. kuiper.

52. Doe Symonsz. Pape 1608-† 1610
gehuwd met: Neeltje, dochter van Vroedschap Claes Cornelisz. van Driel, korenkooper.

53. Pieter Reyersz. Biscop 1609-† 1616
Ontvanger-Generaal bij de Admiraliteit op de Maze.

zoon van: Vroedschap Reyer Aerntsz. (zie n°. 28).

gehuwd met: Deliana, dochter van Mr. Helias van Oldenbarnevelt, pensionaris van Rotterdam × Johanna Cornelisdr. van Crimpen.

54. Hendrick Willemsz. Nobel 1610-† 1649
aanvankelijk zeilmaker; daarna koopman (haring, hout enz.)

gehuwd met:

1°. Ida, dochter van Cornelis Joostenz. Neeloom, haringkooper.

2°. Maritge Maertensdr. [Pauw], weduwe Willem Willemsz.

- van de Graeff, koopman.
 3°. Antoinette Doudyns, zuster van Johan Doudyns, Burge-
 meester van 's-Gravenhage.
55. Dr. Johannes Bontius 1610-† 1632
 geneesheer.
 afkomstig uit Leiden; zoon van: Prof. Gerardus Bontius.
 gehuwd met: Lidewij, dochter van Vroedschap Dr. Willem
 Adriaensz. van Goedereede (zie n°. 11).
56. Lambrecht Adriaensz. de Hooch 1611-1616
 kaaskooper, participant in het Glashuis op de Glashaven.
 afkomstig uit Gorinchem (de Hooch regeeringsgeslacht al-
 daar).
 als weduwnaar gehuwd met: Lysbeth, dochter van Johan
 Brouwer, Raad ter Admiraliteit op de Maze voor de stad
 Dordrecht.
 vertrokken wegens faillissement.
57. Adriaen Cornelisz. Spiering 1611-† 1618
 koopman
 zoon van: Cornelis Spiering, koopman (afkomstig uit Heus-
 den) × Soetje Adriaensdr.
 gehuwd met: Annetje, dochter van Willem Jansz. van Loon,
 koopman.
58. Jan Dircxz. Versijden 1611-1618
 Secretaris-Rentmeester van het Hoogheemraadschap Schie-
 land; brouwer in „de 3 Ringen.”
 zoon van: Dirck Jansz. Versijden, kleermaker.
 gehuwd met: Dirckje, dochter van Jasper Gerrytz. van
 Zoelen, grondbezitter-handelaar in landbouwproducten.
 Verg. n°. 109.
59. Symon Jansz. Verhaven 1614-1618
 aanvankelijk olieslager; daarna brouwer in „de Dubbele
 Arent.”
 kleinzoon van: Vroedschap Quirijn Jansz. Verhaven, brou-
 wer.
60. Adriaen Cornelisz. Keyser 1614-1618
 houtkooper.
 zoon van: Cornelis Adriaensz. Keyser, houtkooper.
 gehuwd met: Neeltje, dochter van Vroedschap Pieter Fransz.
 Halling (zie n°. 10).

61. Adriaen Quirijnz. van Eyck. 1615-1618
kruidenier.
62. Reyer Pietersz. Tromper 1605-†1618
zoon van: Pieter Adriaensz. Tromper, olieslager.
kleinzoon van: Vroedschap Adriaen Jacobsz. Tromper.
gehuwd met:
1°. Maritje, dochter van Symon Henricxz. van Neck, touw-
slager.
2°. Adriaentje, dochter van Pieter Harmensz. Kelst genaamd
Post.
63. Gerryt Jansz. Blanckert 1616-1618
aanvankelijk kruidenier; daarna brouwer in „de Bril.”
zoon van: Jan Jorisz. Jonge Janmaat, schipper ter koop-
vaardij.
gehuwd met: Lidewij, dochter van Eeuwout Willemsz.
[Prins], stierman-haringreeder.
64. Gillis Marinusz. Groeninx 1616-1618
zeilmaker, koopman (zout enz.)
zoon van: Marinus Matheusz. Groeninx, waard in „Rey-
merswael,” (afkomstig uit Reymerswael).
gehuwd met: Annetje, dochter van Vranck Maertensz.
[Pauw], zeilmaker.
65. Cornelis Jansz. Hartichsvelt . . . 1617-†1641
koopman en haringreeder.
afkomstig uit Den Briel, zoon van: Burgemeester Jan Cor-
nelisz. Hartichsvelt × Catharina Willemsd. van Cleyburch.
gehuwd met: Aegje dochter van Cornelis Cornelisz. Briel ge-
naamd Welhouck, vroedschap te Delft.
66. Pieter Leunisz. Hollaer 1617-†1618
aanvankelijk zeilmaker, daarna koopman (haring).
67. Jan Jansz. Snaets de Jonge 1617-1618
korenkooper.
zoon van: Jan Jansz. Snaets, korenkooper.
68. Hendrick Jeronimusz. Rotshouck . 1617-1618
koperslager.
zoon van: Jeronimus Hendricxz. oudijzerkooper.
69. Cornelis Arentsz. Kievit 1618-1618
brouwer in „de Roode Leeuw”
zoon van: Arent Ijsbrantsz., bakker in „den Olyphant.”

70. Govert Dircxz. Thoën 1618-1618
canefassier
zoon van: Dirck Govertsz. Thoën, zeilmaker.

1618—1648.

Op 30 October 1618 ontsloeg Prins Maurits de zitting hebbende Vroedschappen ten getale van 22 — er waren twee vacatures — en benoemde een nieuw college van 24 Vroedschappen, waarin zeven der oude leden zitting kregen. De vijftien afgezette Vroedschappen waren:

Cornelis Pietersz. Vroesen — Pieter Adriaensz. van Walenburch—Eeuwout Adriaensz. Bijlewerff—Jan Gillisz. van Hall—Pieter Dircxz. Karre — Jan Dircxz. Versijden — Symon Jansz. Verhaven — Adriaen Cornelisz. Keyser—Adriaen Quirijnz. van Eyck — Gerryt Jansz. Blanckert — Gillis Marinusz. Groeninx — Jan Jansz. Snaets de Jonge—Hendrick Jeronimusz. Rotshouck—Cornelis Arentsz. Kievit — Govert Dircxz. Thoën.

Het nieuwe college bestond uit:

Boudewijn Willemsz. van Muylwijck (n°. 26).

Adriaen Reymbrantsz. Brouwer (n°. 37).

Cornelis Cornelisz. Jongeneel (n°. 42).

Cornelis Claesz. van Driel (n°. 46).

Hendrick Willemsz. Nobel (n°. 54).

Dr. Johannes Bontius (n°. 55).

Cornelis Jansz. Hartichsvelt (n°. 65).

benevens de 17 vroedschappen, hieronder volgende als nos. 71-87.

Bij het verzetten der Regeering gold als criterium de kerkelijke gezindheid: onder de door den Prins benoemde Vroedschappen treffen wij verschillende voormannen der Calvinistische fractie aan. De maatschappelijke positie der 24 Calvinistische Vroedschappen blijkt niet beduidend te verschillen van die hunner voorgangers; opvallend is alleen het groot aantal kooplieden-winkeliers in zijde- en wollelakenen, dat onder de nieuwe leden wordt aangetroffen.

Na de verzeetting bleven de Remonstranten uit het stadsbestuur geweerd. Deze uitsluiting verkleinde alweer den kring dergenen, die voor vroedschapsbenoeming in aanmerking konden komen, wier aantal reeds beperking leed door de omstandigheid, dat verscheidene vermogende Rotterdammers — meest onderling ver-

wante afstammelingen der gegoede zestiende-eeuwsche geslachten als: Kievit, Van Zoelen, Wittert enz. — de Roomsch-katholieke kerk getrouw bleven ¹⁾. De Remonstrantsche kerk vond aanhang bij leden der vermogende families Pesser, Van Couwenhoven, Prins, Blanckert e.a.

In vergelijking met den toestand vóór 1618 werd geleidelijk de keuze ruimer, doordat de in Holland geboren zonen der naar hier uitgeweken Zuidnederlanders als Hollanders werden aange-merkt.

De regeeringsmacht berustte bij mannen van het bedrijf, van handel, scheepvaart en nijverheid.

Als type van den vermogenden Vroedschap-koopman dezer periode komt het meest in aanmerking: Burgemeester Cornelis Hartichsvelt (n°. 65) ²⁾. Politieke beteekenis hadden o.a. Bur-ge-meester Hendrick Nobel (n°. 54), die tusschen 1627-1640 drie maal als Gecommitteerde Raad van Holland en eens als Gecommitteerde ter Staten-Generaal zitting had; en Burgemeester Joost van Coulster (n°. 90), die in de jaren 1625-1643 tot drie-maal toe in het College der Admiraliteit op de Maze de stad Rotterdam vertegenwoordigde.

Van af 1635 verschijnt in de Vroedschap de regent-patriciër: Mr. Daniel van Hogendorp (n°. 103) en Mr. Johan van der Meyden (n°. 110) kunnen als zoodanig gelden. Hunne verschijning wijst er op, dat voorgaande geslachten door hun bedrijf aanzienlijke kapitalen hebben bijeen gegaard, groot genoeg om den nakomeling eene maatschappelijk sterke positie te verzekeren. Over dit Rotterdamsche kapitaalbezit zijn gegevens verstrekt in mijn bijdrage over „De Rotterdamsche Rijkheid in het midden der zeventiende-eeuw”, gepubliceerd in: De Wapenheraut. Jaargang 1912 13.

71. Jacob Claesz. Duyn 1618-† 1635
aanvankelijk zeil- en kompasmaker.

1) Zie over deze Roomsch-Katholieke beweging de aantekening in: De Wa-penheraut. Jaarg. 1912/13 p. 303.

2) Vergelijk: Brieven Raad Admiraliteit Van Eck (Kron. Histor. Gen. 1867 p. 112) over Burgemeester Hartichsvelt „den voornaemsten negotiant op Spaen-gien en andere landen.”

Van Welsenens. Laatste vervolgbladeren.

Bijlsma. Rott. Rijkheid enz. (Wapenheraut 1912/13 p. 300).

- Baljuw-Dijkgraaf van Schieland 1619-1630.
afkomstig uit Delft; zoon van: Claes Jacobsz. Moeyt ×
Machteld Jacobsd. Duyn (dochter van den Rotterdamschen
Vroedschap Jacob Jacobsz. Tromper genaamd Duyn).
gehuwd met: Maritge, dochter van Vroedschap Joris Cor-
nelisz. Thooft, zeilmaker.
72. Cornelis Cornelisz. Matelieff de Jonge 1618-† 1632
koopman.
Admiraal in dienst der O.-I. Compagnie 1605-1608.
zoon van: Cornelis Cornelisz. Matelieff, schipper ter koop-
vaardij × (?) (zie bij n°. 83).
gehuwd met: Anna van Juchteren, wonende te Amsterdam.
73. Abraham Jansz. de Reus 1618-† 1637
zijdelakenkooper.
zoon van: Jan Cornelisz., kuiper.
stiefzoon van: Vroedschap Dirck Jansz. van Coelen, laken-
kooper (zie n°. 3).
gehuwd met: Margriet, dochter van Cornelis Gerrytz. de
Haes.
74. Pieter Henrixz. Huythouck. . . . 1618-† 1637
„boksmaker”, wantsnijder (voornamelijk in scheepskleding).
zoon van: Henrick Pietersz. Huythouck, fijschilder.
kleinzoon van: Vroedschap Pieter Allardsz. Huythouck.
gehuwd met:
1°. Aeltje, dochter van Jacob Maertensz. [van der Zegen]
wantsnijder.
2°. Volckge Claesdr., zuster van Vroedschap Jacob Claesz.
Duyn. (zie n°. 71).
75. Abraham Pietersz. Dullaert 1618-1622
aanvankelijk suikerbakker; daarna brouwer in „het Hart”
in compagnie met zijn zwager Iman Henricxz. Bosman (zie
n°. 81).
Baljuw van Rotterdam 1622-1645
zoon van: Pieter Michielz. schoenmaker-leerlooyer.
gehuwd met: Maritje, dochter van Hendrik Imansz. Bosman,
touwslager.
76. Jacob Jansz. van Haestrecht 1618-† 1623
geboortig van Delft.
gehuwd met: Josina, dochter van Jan Joostensz. van Coul-

- ster, notaris.
77. Jan Jansz. Kalff 1618-† 1625
zijdelakenkooper.
zoon van: Jan Kalffken, scheepstimmerman.
78. Harmen Mathijsz. van Wylick . . 1618-† 1646
aanvankelijk ijzerkooper; daarna brouwer in „de Bel”, tot
1630.
Baljuw-Dijkgraaf van Schieland 1630-1646.
zoon van: Mathys Evertsz. van Wylick, ijzerkramer.
gehuwd met: Maritje Jacobsdr. van der Wel, wonende te
Delft.
79. Christoffel Hugensz. van Schie. . . 1618-† 1653
zijdekramer.
afkomstig uit Delft.
gehuwd met: Maritje, dochter van Vroedschap Huych Hen-
ricxz. lakenkooper (zie n°. 44).
80. Jacob Andriesz. van Goch. 1618-† 1638
zijdelakenkooper.
afkomstig uit Utrecht.
gehuwd met: Ytge Hendricxdr. van Berchem, weduwe Ger-
ryt Eeuwputsz. de Haes, lakenkooper.
81. Iman Henricxz. Bosman. 1618-† 1625
aanvankelijk touwslager; daarna brouwer in „het Hart”
(„de Bijl”).
zoon van: Henrick Imansz. Bosman, touwslager × Neeltje
Pietersdr. Pesser
gehuwd met: Weyntje, dochter van Vroedschap Adriaen
Claesz. van der Aa, brouwer in „het Hart” (zie n°. 30).
82. Gerard van Berckel 1618-† 1634
koopman in laken-lakenfabrikant.
zoon van: Pieter van Berckel, lakenkooper-fabrikant (af-
komstig uit 's-Hertogenbosch)
gehuwd met: Neeltje, dochter van Vroedschap Jacob Jansz.
Roos, lakenkooper (zie n°. 27).
83. Nicolaes Cornelisz. Puyck 1618-1638
gewezen koopman in dienst der O.-I. C.
zoon van: Cornelis Jansz. Puyck, schipper tcr koopvaardij
× Trijntje Claesdr. van der Horst.
gehuwd met:

- 1°. Maritge, dochter van Guillaume Mathijsz. de Lohierville, brouwer in „het Lam.”
- 2°. Maritge, dochter van: Cornelis Cornelisz. Matelieff, schipper ter koopvaardij × (2) Heyltje Adriaensdr. Cam.
- 3°. Johanna de Man van Heemskerck (wonende te Delft). uit Rotterdam vertrokken in 1638.
84. Pieter Henricxz. Goudswaert . . . 1618-†1645
aanvankelijk lakenkooper (?)
Commies-Generaal der Convoyen en Licenten. c 1629-1645
afkomstig uit Middelharnis.
gehuwd met:
1°. Elisabeth, dochter van Pieter Baelde, zijdelakenkooper.
2°. Maria Hoogewerff (uit Poortugael).
85. Adriaen Lenertsz. Besemer . . . 1618-†1657
koopman-kruidenier.
afkomstig uit Ouderkerk a/d IJsel.
gehuwd met: Luytje Jansdr. van Berckel weduwe Nicolaes Henricxz. de Ruyter, kruidenier (afkomstig uit 's-Hertogenbosch).
86. Govert Willemsz. van Goedereede 1618-†1631
apotheker.
zoon van: Vroedschap Dr. Willem Adriaensz. van Goedereede (zie n°. 11).
gehuwd met: Cornelia, dochter van Lourens Jansz. Kievit olieslager.
87. Pieter Sonmans 1618-†1660
koopman.
zoon van: Jacob Sonmans, lakenkooper (afkomstig uit 's-Hertogenbosch).
gehuwd met:
1°. Aeltje Wouter-Hendricxdr. wonende te Dordt.
2°. Maria Robrechtsdr. van Schilperoort, wonende te Delft.
88. Cornelis Merchijns 1621-†1626
zoon van: Jacques Merchijns koopman-kruidenier (afkomstig uit Antwerpen).
gehuwd met: Machteld Jacobsdr. van der Dussen, weduwe Jan Lievensz. Vermeulen, zeepzieder in „de Gulden Voet.”
89. Jan van Hoogeveen 1623-†1625

- zoon van: Jan Adriaensz. van Hoogeveen (rentenier?)
 achterkleinzoon van: Vroedschap Melis Adriaensz. van
 Hoogeveen, brouwer.
90. Joost Adriaensz. van Coulster . . . 1624-†1649
 aanvankelijk schipper ter koopvaardij; daarna brouwer in
 „de Oranjeboom” 1619 tot 1633.
 reeder van gemonteerde koopvaardijschepen.
 afkomstig uit Schiedam.
 gehuwd met:
 1°. Elisabeth Lucasdr.
 2°. Susanna Gerrysdr. van Willigen, weduwe Gillis Adriaensz. van Bergen.
 3°. Aertje Lambrechtsdr., dochter van Vice-Admiraal Moy Lambert en weduwe van Dirk Pietersz. van der Veen, zeilmaker-koopman.
91. Symon Pietersz. Crayesteijn . . . 1625-1632
 huidekooper-leerlooyer.
 zoon van: Pieter Willemsz. Crayesteijn, schoenmaker-looyer.
 uitgeweken wegens faillissement.
92. Johan Hendricxz. van Hogendorp 1625-†1636
 Ontvanger van Imposten.
 geboortig van Schiedam; zoon van: Hendrick Jansz., Vroedschap te Schiedam.
 als weduwnaar gehuwd met: Adriana Wely, weduwe Mr. Pieter Cornelisz. Vroesen, Secretaris van Rotterdam.
93. Jan Allardsz. van der Duyn . . . 1625-†1630
 brouwer in „den Witten Hengst.”
 afkomstig uit Amsterdam.
 gehuwd met: Ingetje, dochter van Adriaen Jansz. Bijlewerff, olieslager-zeepzieder in „de Ring.”
94. Dr. Pieter Willemsz. van Goedereede 1625-†1631
 geneesheer.
 zoon van: Vroedschap Dr. Willem Adriaensz. van Goedereede (zie n°. 11).
 gehuwd met:
 1°. Maria, dochter van Sacharias Corvijnsz. van Hoffdijck, wonende te Sommelsdijck.
 2°. Maria, dochter van Vroedschap Jan Jacobsz. Musch (zie n°. 43).

95. Leendert Pietersz. Busch 1626-† 1650
 koopman.
 zoon van: Vroedschap Pieter Leendertsz. Busch (zie n°. 34).
 gehuwd met:
 1°. Cornelia, dochter van Gerryt Hugensz. [van der Buys],
 koopman.
 2°. Adriana, dochter van Huych Repelaer, Raad te Dordrecht.
96. Hugo Pietersz. du Bois 1627-† 1667
 koopman.
 zoon van: Pieter Pietersz. du Bois, houtkooper × Maritge
 Huygendr. Rusch.
 kleinzoon van: Vroedschap Pieter Govertsz. du Bois.
 gehuwd met: Annetje Jacobsdr. Verboom, wonende te
 Leiden.
97. Willem Allardsz. van Couwenhoven 1632-† 1659
 brouwer in „de Leeuw met den Staf” — brander.
 afkomstig uit Den Briel; zoon van: Allard Jacobsz. van Cou-
 wenhoven, haringkooper-reeder.
 als weduwnaar gehuwd met: Aefje Cornelisdr. Welhouck,
 weduwe Eeuwout Pietersz. van der Horst, koopman.
98. Pieter Foppenz. van der Meyden 1632-† 1638
 koopman (wijn enz.)
 zoon van: Vroedschap Fop Pietersz. van der Meyden (zie
 n°. 19).
 gehuwd met: Helena van der Hooghe, dochter van: Jan van
 der Hooghe, Burgemeester van Middelburg.
99. Cornelis Cornelisz. Jongeneel de Jonge 1632-† 1640
 aanvankelijk Contra-rolleur der Convoyen en Licenten.
 koopman (haring, visch enz.).
 zoon van: Vroedschap Cornelis Cornelisz. Jongeneel (zie
 n°. 42).
 gehuwd met:
 1°. Neeltje Jansdr. (zuster van: Hendrick Jansz., keurmeester
 van de haring).
 2°. Jacomina, dochter van: Jacob Adriaensz. van der Dussen,
 Raad van Delft, (naar Rotterdam gekomen).
100. Sarah Jansz. Hairwijck 1632-† 1641
 apotheker.
 zoon van: Jan Sarenz., chirurgijn.

gehuwd met:

1°. Catrijn, dochter van Vroedschap Claes Cornelisd. van Driel.

2°. Aefje, dochter van Vroedschap Jacob Jansz. Roos (zie n°. 27).

3°. Aeltje, dochter van Adriaen Dircxz van Driel, zijdelakenkooper.

101. Johan van Yck 1633-† 1642
Ontvanger-Generaal der Admiraliteit op de Maze 1627-1642
zoon van: Adriaen Kerstensz., glasverkooper.

gehuwd met:

1°. Margaretha, dochter van Vroedschap Jan Jacobsz. Musch (zie n°. 43).

2°. Maria, dochter van Vroedschap Pieter Foppensz. van der Meyden (zie n°. 98).

102. Michiel Esaiasz. de Lint 1634-† 1645
borduurwerker.

zoon van: Vroedschap Esaias Arentsz. de Lint (zie n°. 12)

gehuwd met:

1°. Geertje, zuster van Vroedschap Pieter Henricxz. Huytgenhouck (zie n°. 74).

2°. Maria Adriaensd. van der Goes weduwe Ds. Samuel Platevoet.

103. Mr. Daniel van Hogendorp 1635-† 1673
Heer van Moercapelle en Wildeveen; Ridder in de orde van Sint-Michiel.

Baljuw-Dijkgraaf van Schieland 1646-1673

zoon van: Cornelis Leendertsz. van Hogendorp, rentenier
× Hillegond Danielsd. van Malsem.

kleinzoon van: Lenaert Lenaertsz. × Maritje Cornelisd. van Hogendorp.

gehuwd met: Ida Maria Hooft, wonende te Delft, geboortig van Amsterdam (Hooft Amsterdamsch regeeringsgeslacht).

104. Johan van Berckel de Oude 1635-† 1678
lakenverwer.

zoon van: Eymbrecht van Berckel, lakenkooper-fabrikant (afkomstig uit 's-Hertogenbosch)

gehuwd met: Geertruyd Philipsdr. Ram, wonende te Utrecht

- (Ram regeeringsgeslacht aldaar).
105. Johan van Berckel de Jonge 1637-1644
 koopman in laken — lakenfabrikant
 Ontvanger der Gemeene landsmiddelen van Holland voor
 het Comptoir Rotterdam. 1637-1644.
 naar den Haag vertrokken wegens zijne benoeming tot
 Ontvanger-Generaal der Gemeenelandsmiddelen.
 zoon van: Vroedschap Gerard van Berckel (zie n°. 82).
 gehuwd met:
 1°. Elisabeth, dochter van Pieter Christiaensz. Prins, brou-
 wer in „de Olifant” — „de Boot”.
 2°. Hillegond, dochter van Mr. Anthonis Willemsz. van der
 Aa, secretaris van Rotterdam.
106. Hendrick Gerrytz. van den Heuvel 1637-†1638
 tegelbakker.
 geboortig van 's Hertogenbosch.
107. Willem Crijger 1637-†1654
 koopman (haring, enz.)
 zoon van: Leendert Jansz., stierman ter haringvisscherij
 gehuwd met: Clara, dochter van Quirynd Florisz. Verha-
 ven, kaaskooper.
108. Johan de Reus 1637-†1685
 aanvankelijk zijdelakenkooper; daarna koopman.
 zoon van: Vroedschap Abraham Jansz. de Reus (zie n°. 73).
 gehuwd met:
 1°. Maria Jansdr. Bolle, wonende te Brouwershaven.
 (Bolle regeeringsgeslacht aldaar).
 2°. Hester de Meer, weduwe van: Johan Oosterwijck ge-
 wezen koopman in dienst O.-I. C.
109. Jan Dirckxz. Versijden 1638-†1652
 Zie n°. 58.
110. Mr. Johan van der Meyden 1638-†1677
 Heer van Sleeuwijck.
 zoon van: Vroedschap Pieter Foppensz. van der Meyden
 (zie n°. 98)
 gehuwd met:
 1°. Constantia Bartolotti, wonende te Amsterdam, stief-
 dochter van Pieter Cornelisz. Hooft, Drost van Muyden,
 enz. enz.

- 2°. Machteld Cornelia Hooft, wonende te Delft, geboortig van Amsterdam (Hooft regeeringsgeslacht aldaar).
111. Cornelis Lodewijcxz. Arckenbout 1639-† 1640
brouwer in „de Posthoorn” - brander.
afkomstig uit Den Briel.
zoon van: Lodewijck Cornelisz. Arckenbout, haringkooper-reeder.
112. Egbert Jacobsz. van der Heul. 1639-† 1646
klerk ter Secretarie, administrateur van boedels, rentmeester van Godshuizen enz.
113. Adriaen Hartman 1641-† 1679
wijnkooper-koopman.
van Zuid-Nederlandsche origine.
gehuwd met: Maria, dochter van Thomas van Estvelt, wijnkooper - herbergier in „de Toelast”.
114. Mr. Hendrick Biscop 1641-† 1651
Secretaris van Rotterdam 1636-1641
zoon van: Vroedschap Reyer Arentsz. (zie n°. 28).
115. Cornelis Coninck 1642-† 1658
koopman (wijn enz.)
zoon van: Cornelis Andriesz. Coninck, sloopstimmerman
× Aefje Cornelisdr. Matelieff.
116. Mr. Hendrick van Goch 1642-† 1645
zoon van: Vroedschap Jacob Andriesz. van Goch (zie n°. 80).
gehuwd met: Hester Jeremiasdr. de Meester, weduwe Maerten Ysbrantsz., Gouverneur in dienst O.-I. Compagnie.
117. Paulus Verschuer 1642-† 1667
koopman in laken - lakenfabrikant
Ontvanger der Gemeenelandsmiddelen van Holland voor het Comptoir Rotterdam 1644.
zoon van Joost Joostenz. Verschuyren, lakenkooper (afkomstig uit Antwerpen) × Maritge Jacobsdr. van der Zegen.
gehuwd met: Maria, dochter van Vroedschap Gerard van Berckel (zie n°. 82).
118. Mr. Cornelis Hartichsvelt 1644-† 1653
koopman.
zoon van: Vroedschap Cornelis Jansz. Hartichsvelt (zie N°. 65)

- gehuwd met: Agneta, dochter van Mr. Johan Cornelisz. van Driel.
119. Hendrick Rammelman 1645-† 1658
wijnkoopman — koopman.
zoon van: Willem Hendrixz. Rammelman, koopman —
brouwer in „de Roode Zon” (afkomstig uit Amsterdam?)
× Maria Jacobsd. Roch,
stiefzoon van Huych Cornelisz. Roon, wijnkoopman.
als weduwnaar gehuwd met Maria, dochter van Vroedschap Johan van Hogendorp (zie N°. 92).
120. Mr. Willem van der Aa 1645-1672
Secretaris van Rotterdam 1641-1672.
zoon van: Mr. Anthonis Willemz. van der Aa, secretaris
van Rotterdam × Adriana Pietersd., van Walenburch,
kleinzoon van: Vroedschap Willem Jansz. (zie N°. 22).
gehuwd met Catarina, dochter van Vroedschap Cornelis
Jansz. Hartichsvelt (zie N°. 65).
121. Mr. Jacob Navander 1646-† 1661
afkomstig uit Veere.
gehuwd met Christina, dochter van Cornelis Leendertsz.
van Hogendorp, rentenier (verg. N°. 103).
122. Gerard van Bergen 1646-† 1668
koopman.
zoon van: Gillis Adriaenz. van Bergen (afkomstig uit Ber-
gen-op-Zoom),
stiefzoon van: Vroedschap Joost Adriaenz van Coulster
(zie N°. 90).
gehuwd met: Petronella van Spreeuwesteyn, weduwe Mr.
Pieter Pietersz. van der Horst, secretaris van Rotterdam.
123. Andries Soury 1647-† 1664
koopman.
geboortig van Delft; uit Indië naar Rotterdam gekomen (?)
gehuwd met Johanna, dochter van Vroedschap Jan Allardz.
van der Duyn (zie N°. 93).